



הכנסת

הלשכה המשפטית

תחום חקיקה
ומחקר משפטי

סקירה משפטית

הסדרים לשלילת אזרחות בשל הפרת אמונים למדינה

– סקירה משווה –

כתיבה: עו"ד דינה צדוק

אישור: עו"ד הודיה קין, ממונה (חקיקה ומחקר משפטי)

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

מסמך זה הוא סקירה משפטית משווה ואינו חוות דעת משפטית

תמצית

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת יריב לוין, ומובאת בו **סקירה משווה** של הסדרי חקיקה במדינות בעולם המבקשים **סמכות למדינה לשלול את אזרחותו של אדם עקב פעולות או מעשים המעידים על הפרת אמונים למדינה**. יודגש כי המונח "הפרת אמונים" המשמש במסמך זה רחב מהמונח "הפרת אמונים" המופיע בחוק האזרחות, התשי"ב-1952 ([ראו להלן](#)), ובחוק העונשין, התשל"ז-1977, ומציין מעשים אשר משמשים עילה לשלילת אזרחות או לפגיעה במדינות הנסקרות במסמך **שאפשר לסווג לכמה קטגוריות עיקריות** (ייתכן שיש ביניהן חפיפה חלקית):

1. **עבודה בשירות הציבורי של מדינה זרה או שירות בצבא שלה**;¹
 2. רכישת אזרחות זרה במצבים מסוימים;
 3. ביצוע **עבירות ביטחוניות או עבירות נגד המדינה**, לרבות טרור, בגידה, ריגול או סיוע לאויב;
 4. **חתירה תחת עצם קיום המדינה** או רשויות השלטון שלה, לרבות ניסיון לשנות בכוח את הסדר החוקתי;
 5. **הפגנת חוסר נאמנות למדינה**, לרבות פעולה נגד האינטרסים שלה וסירוב למלא חובות אזרחיות.
- בישראל** בית-המשפט מוסמך לשלול את אזרחותו של אדם בשל ביצוע עבירות ביטחוניות מסוימות ובשל רכישת אזרחות או זכות תושבות במדינות אויב, והכול כפי שיפורט [להלן](#).
- המסמך מתבסס בעיקר על מאגר המידע של מכון המחקר לענייני דמוקרטיה של האיחוד האירופי (EUDO)² הסוקר 33 מדינות אירופיות,³ ועל חוקי האזרחות של אותן מדינות;⁴ כמו כן, בדקנו את חוקי האזרחות בארבע מדינות נוספות.⁵ מ-37 המדינות האמורות, **ב-13 מדינות לא מצאנו כי מעשים שהם בגדר הפרת אמונים למדינה** (כפי שהוגדרה לעיל) **משמשים עילה לשלילת אזרחות או לפגיעה**.⁶

¹ במצבים מסוימים עבודה בשירות הציבורי של מדינה זרה עשויה להביא לפגיעה באינטרסים של המדינה או אפילו להיחשב הפרת אמונים למדינה, ולכן עילות אלו ייסקרו גם הן במסמך זה. יש לציין בהקשר זה כי מסמך זה מסתמך בחלקו על האמור במסמך של קודם של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [שלילת אזרחות ממי שמועסק בשירות הציבורי של מדינה זרה – סקירה משווה](#), כתיבה: ע"ד דינה צדוק, 29 בנובמבר 2010.

² [EUDO – European Union Democracy Observatory on Citizenship](#), European University Institute, Robert Schuman Centre.

³ המדינות המופיעות במאגר: אוסטריה, איטליה, איסלנד, אירלנד, אסטוניה, בולגריה, בלגיה, בריטניה, גרמניה, דנמרק, הולנד, הונגריה, טורקיה, יוון, לוקסמבורג, לטביה, ליטא, מולדובה, מלטה, נורבגיה, סלובקיה, ספרד, פולין, פורטוגל, פינלנד, צ'כיה, צרפת, קפריסין, קרואטיה, רומניה, שבדיה, שווייץ.

⁴ אשר למדינות החברות באיחוד האירופי, יצוין כי אזרחות של האיחוד האירופי נובעת מאזרחות במדינה חברה. לכל מדינה יש סמכות לקבוע כללים בדבר רכישת אזרחות בה ושלילתה, אך לפי פסיקה של בית-המשפט לצדק של האיחוד, בבואה להפעיל סמכות בתחום האזרחות, על מדינה חברה להביא בחשבון את דיני האיחוד. ראו:

European Commission, [Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee](#), under article 25 TFEU, On Progress Towards Effective EU Citizenship 2007-2010, COM(2010)602 final, 27 October 2010.

⁵ המדינות הנוספות: אוסטרליה, ארה"ב, ניו-זילנד וקנדה.

⁶ המדינות שבהן לא מצאנו הוראות רלוונטיות: איסלנד, הונגריה, לוקסמבורג, נורבגיה, סלובקיה, פולין, פורטוגל, פינלנד, צ'כיה, קרואטיה, שבדיה (לפי חתכים שונים מתוך [מאגר EUDO](#)); אוסטרליה (מידע [מאתר המשרד הממשלתי להגירה ולאזרחות](#), תאריך כניסה: 15 בנובמבר 2011); קנדה (לפי סעיפים 7-10 [לחוק האזרחות](#) ומידע [מאתר המשרד הממשלתי לאזרחות ולהגירה](#)).



מנגד, ב-24 **מדינות מצאנו הוראות כאמור**, ומהן נסקרות במסמך זה 19 מדינות.⁷ מסקירת ההוראות האמורות עולות כמה נקודות מרכזיות:

- **העילות לשלילת אזרחות או לפקיעתה** שנסקרות במסמך זה מבוססות כולן על **מעשיו של אזרח המבטאים הפרת אמונים למדינה לפי הקטגוריות שפורטו לעיל**. שלוש הקטגוריות הראשונות נוגעות למצב עובדתי אובייקטיבי, ואילו שתי הקטגוריות האחרונות, ובייחוד החמישית, בדרך כלל מנוסחות בצורה המותירה מרחב רב לשיקול דעת ולפרשנות בכל הנוגע למקרים שייכללו בגדרן. כמו כן, הקטגוריות הראשונות שכיחות יותר במדינות הנסקרות.
- כל מדינה, ובכלל זה המדינות המועטות שבהן עילות השלילה רחבות יותר, יוצרת בחקיקת האזרחות שלה **איזון בין העילות לשלילת אזרחות לבין ההגבלות החלות על השלילה, שעיקרן:**

- **הבחנה בין אזרחים מלידה לבין מתאזרחים**;⁸ בחלק מהמדינות רק מתאזרחים חשופים לשלילת אזרחות (אירלנד, אסטוניה, מלטה, ספרד) ובחלקן נקבעו עילות שונות לפי מקור האזרחות של האזרח (ליטא, צרפת). מנגד, יש מדינות המחילות לעניין זה במפורש **דין שווה על כל אזרחיהן** (ארה"ב, דנמרק, לטביה).

- **שלילת אזרחות רק ממי שמחזיק באזרחות נוספת**; לאור הדין הבין-לאומי המבקש **לצמצם מצבים של חוסר אזרחות** (statelessness),⁹ חלק מהמדינות מאפשרות למעשה לשלול אזרחות רק ממי שמחזיק באזרחות נוספת או רק בתנאי שאותו אזרח לא יישאר חסר אזרחות בשל השלילה (אסטוניה, בריטניה, גרמניה, דנמרק, מולדובה, סלובניה, צרפת, שווייץ), אך חלקן קובעות במפורש **שאין מניעה לשלול אזרחות גם ממי שישאר חסר אזרחות** (איטליה, מלטה).

- **התניית השלילה באישור של גוף נוסף על הגוף המוסמך** (ראו להלן); למשל, ביוון השר מוסמך לשלול אזרחות בהסתמך על חוות דעת של מועצת האזרחות; בצרפת, בחלק מהעילות, צו לשלילת אזרחות יינתן באישור מועצת המדינה, שהיא הערכאה המשפטית העליונה לעניינים מינהליים; בשווייץ משרד המשפטים והמשטרה הפדרלי מוסמך לשלול אזרחות באישור קנטון המוצא של האזרח. בחלק מהמדינות נקבע בחוק במפורש כי **לפני הוצאת הצו לשלילת האזרחות** על-ידי הממשלה או השר **מוקנית לאזרח זכות להתנגד לצו בפני גוף נוסף**: ועדת בדיקה (אירלנד, מלטה), טריבונל מעין שיפוטי (בריטניה) או בית-משפט (ניו-זילנד, צרפת [בחלק מהעילות]).

- בשאלה אם **בהתקיים העילות הרלוונטיות האזרחות פוקעת אוטומטית או שהמדינה נדרשת לנקוט פעולה אקטיבית כדי לשלול אותה** – בשלוש מדינות החקיקה קובעת כי האזרחות **תפקע באופן אוטומטי** (ארה"ב, גרמניה וספרד), אך ברוב המדינות שסקרנו נקבע שהעילות הרלוונטיות מקימות **סמכות לרשויות לשלול את האזרחות**, כלומר על המדינה לנקוט לשם כך פעולה אקטיבית (איטליה, אירלנד, אסטוניה, בריטניה, טורקיה, יוון, לטביה, מולדובה, מלטה, ניו-זילנד, סלובניה, צרפת ושווייץ). בשלוש מדינות נקבע מנגנון שונה (שלילה או פקיעה) בעילות שונות (אוסטריה, דנמרק וליטא).

⁷ בשל קוצר הזמן והיריעה לא סקרנו את המדינות האלה: בולגריה, בלגיה, הולנד, קפריסין ורומניה.

⁸ אף שבאמנה האירופית בדבר אזרחות מ-1997 ([ראו להלן](#)) נאסר להבחין בין אזרחים מלידה לבין מתאזרחים. ראו: Article 5(2), [Council of Europe – European Convention on Nationality](#), 1997, viewed: November 16th, 2011.

⁹ מכוח הקבוע באמנת האו"ם בדבר צמצום מספר חסרי האזרחות מ-1961 ([ראו להלן](#)). [Convention on the Reduction of Statelessness](#), 1961, viewed: November 15th, 2011.



▪ **הגוף המוסמך לשלול אזרחות – ברוב המדינות** (אוסטריה, אירלנד, אסטוניה, בריטניה, גרמניה, טורקיה, יוון, מלטה, ניו-זילנד, סלובניה ושווייץ) **הגוף המוסמך לשלול את אזרחותו של אדם הוא הממשלה או השר הרלוונטי** (בדרך כלל שר לענייני פנים, הגירה או משפטים). במדינות אחרות הגוף המוסמך הוא **בית-משפט או רשות שיפוטית או מעין-שיפוטית אחרת** (דנמרק, לטביה, ליטא וצרפת). במולדובה מדובר בנשיא הרפובליקה.

יצוין כי לא בכל המדינות מצאנו מידע בדבר הגוף המוסמך לשלול אזרחות או בדבר תחולת ההסדרים. כמו כן, ככלל לא מצאנו מידע על השימוש בפועל במדינות הנסקרות בכלים של שלילת אזרחות ופקיעתה, ולכן אין באפשרותנו לדעת מה היקף השימוש בפועל בסעיפי החוק הרלוונטיים, אם כי ככל הנראה השימוש בהם נדיר ביותר.¹⁰

עיקרי הממצאים מופיעים גם בטבלה בנספח למסמך.

1. שלילת אזרחות בישראל

הסמכות לביטול אזרחות בדיון הישראלי עברה תהפוכות במהלך השנים.¹¹ סמכות זו קבועה כיום בסעיפים 11 ו-11א לחוק האזרחות, התשי"ב-1952 (בפרק זה: החוק).

סעיף 11 לחוק תוקן לאחרונה ב-2008.¹² התיקון העביר את הסמכות לביטול אזרחות משר הפנים לבית-המשפט לעניינים מינהליים, למעט בעילה אחת;¹³ בסמכות בית-המשפט לבטל את אזרחותו של אדם אם הוא עשה מעשה שיש בו משום הפרת אמונים למדינת ישראל, דהיינו כל אחד מאלה:

▪ **מעשה טרור**, סיוע או שידול למעשה טרור או נטילת חלק פעיל בארגון טרור;¹⁴

▪ מעשה שהוא בגדר בגידה או ריגול חמור;¹⁵

▪ רכישת אזרחות או זכות לישיבת קבע במדינה או בשטח המנויים בתוספת לחוק.¹⁶

הדיון בבקשה לפי סעיף 11 יתקיים בפני האזרח (למעט במקרים שצוינו בחוק), ובית-המשפט רשאי לסטות בו מדיני הראיות ולקבל ראיות חסויות.

סעיף 11א לחוק נחקק ב-2011,¹⁷ ומסמך בית-משפט אשר הרשיע אדם בעבירות מסוימות לבטל את אזרחותו של אותו אדם נוסף על כל עונש אחר. העבירות הרלוונטיות: מעשה טרור;¹⁸ בגידה;¹⁹ שירות בכוחות האויב;²⁰ ריגול או ריגול חמור.²¹

¹⁰ Gerard-René de Groot, Maarten P. Vink and Iseult Honohan, EUDO Citizenship Observatory, "[Loss of Citizenship – EUDO Citizenship Policy Brief No. 3](#)", October 2010.

¹¹ לסקירה בנושא המעודכנת עד מרס 2007 ראו: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ביטול אזרחות לפי חוק האזרחות, התשי"ב-1952, כתיבה: עו"ד אורלי פישמן, 26 במרס 2007.

¹² תיקון תשס"ח [ס"ח 2176 (6.8.2008)], עמ' 810.

¹³ לשר הפנים נותרה סמכות לבטל אזרחות רק במקרה שבו האזרחות נרכשה על יסוד פרטים כוזבים וטרם חלפו שלוש שנים מיום שנרכשה (סעיף 11א לחוק); אם חלפו יותר משלוש שנים, הסמכות לביטול האזרחות היא בידי בית-המשפט לעניינים מינהליים.

¹⁴ לפי ההגדרות בחוק איסור מימון טרור, התשס"ה-2005.

¹⁵ לפי סעיפים 97-99 ו-113ב לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

¹⁶ איראן, אפגניסטן, לבנון, לוב, סודאן, עיראק, פקיסטן, תימן, שטח רצועת עזה.

¹⁷ תיקון תשע"א [ס"ח 2289 (4.4.2011)], עמ' 733.

¹⁸ כהגדרתו בחוק איסור מימון טרור, התשס"ה-2005.

¹⁹ לפי סעיפים 97-99 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.



בקשה לביטול האזרחות, לפי כל אחד משני הסעיפים האמורים (11 ו-11א), **תוגש לבית-המשפט על-ידי שר הפנים, בהסכמתו בכתב של היועץ המשפטי לממשלה**. ביטול האזרחות ייכנס לתוקף ביום שאי-אפשר עוד לערער על פסק-הדין (או במועד מאוחר יותר לפי קביעת בית-המשפט). יצוין כי בשני המקרים בית-המשפט רשאי לבטל את אזרחותו של אדם **רק אם עקב הביטול האדם לא ייוותר חסר כל אזרחות**; אם הוא ייוותר חסר כל אזרחות, יינתן לאותו אדם רשיון ישיבה בישראל, כפי שיורה בית-המשפט; לצורך הוראות אלו נקבע כי חזקה על מי שיושב דרך קבע מחוץ לישראל כי לא ייוותר חסר כל אזרחות (כך במקור).

יצוין כי לפי מידע שהתקבל מרשות האוכלוסין וההגירה **לא הוגשו בקשות לבית-המשפט לשלילת אזרחות לפי סעיפים 11 או 11א**.²²

2. המשפט הבין-לאומי

הזכות לאזרחות נחשבת לזכות יסוד במשפט הבין-לאומי, ובשל כך חלות הגבלות על כוחן של המדינות לשלול אותה.²³

בהצהרה האוניברסלית של האו"ם בדבר זכויות האדם מ-1948 נקבע כי לכל אדם הזכות לאזרחות, וכי לא תישלל אזרחותו של אדם באופן שרירותי,²⁴ אם כי לא נקבע בה במפורש אילו נסיבות ייחשבו שרירותיות. הגבלה נוספת על שלילת אזרחות מעוגנת באמנת האו"ם בדבר צמצום מספר חסרי האזרחות מ-1961.²⁵ אמנה זו אוסרת על מדינות לשלול את אזרחותו של אדם אם הדבר יגרום לו להיות חסר אזרחות (stateless), אלא בנסיבות מסוימות שפורטו באמנה.²⁶

האמנה האירופית בדבר אזרחות מ-1997²⁷ קובעת רשימת עילות קבילות לשלילת אזרחות;²⁸ לפי האמנה מדינה חברה רשאית לקבוע בין השאר כי **התנהגות הפוגעת פגיעה חמורה באינטרסים חיוניים של המדינה תהיה עילה לשלילת אזרחות**. הפרשנות המקובלת היא שהתנהגות כזאת תכלול בגידה ופעילות אחרת נגד האינטרסים החיוניים של המדינה (למשל עבודה בשירותי מודיעין של מדינה זרה), אבל לא תכלול עבירות פליליות כלליות, גם אם הן חמורות.²⁹

²⁰ לפי סעיף 101 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

²¹ לפי סעיפים 112 ו-113(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

²² מלי דוידאן, ממונה חוק חופש המידע ברשות האוכלוסין וההגירה, מכתב, 5 דצמבר 2011.

²³ לרקע נוסף על המושג אזרחות ועל משמעויות האזרחות ושלילתה ראו:

▪ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [שלילת אזרחות ממי שמועסק בשירות הציבורי של מדינה זרה – סקירה משווה](#), לעיל הערה 1;

▪ אפרת רחף (בהנחיית מרדכי קרמניצר), ["אף על פי שחטא – ישראלי הוא: שלילת אזרחות בגין הפרת אמונים"](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה, מחקר מדיניות 73, יולי 2008.

²⁴ Article 15, [Universal Declaration of Human Rights](#), 1948, viewed: November 15th, 2011.

²⁵ Articles 7 and 8, [Convention on the Reduction of Statelessness](#), 1961, supra note 9.

²⁶ בין השאר האמנה מתירה למדינות לשמר הוראות שהיו קיימות בהן בטרם חתימה על האמנה או אשרורה המתירות לשלילת אזרחות בגין חוסר נאמנות או פגיעה באינטרסים חיוניים של המדינה (סעיף 3(8) לאמנה).

²⁷ Article 7, [Council of Europe – European Convention on Nationality](#), supra note 8.

²⁸ יצוין כי רק שמונה מהמדינות הנסקרות במסמך חתמו על האמנה, ובהן רק שלוש (אוסטריה, דנמרק ומולדובה) אשררו אותה (עם הסתייגויות). [אתר מועצת אירופה](#), תאריך כניסה: 16 בנובמבר 2011.

²⁹ Council of Europe, [European Convention on Nationality \(ETS No. 166\) – Explanatory Report](#), viewed: December 5th, 2011.



3. סקירה משווה

3.1. אוסטריה

חוק האזרחות של אוסטריה³⁰ קובע כי אזרח אוסטריה אשר מתגייס מרצונו לשירות צבאי במדינה זרה – יאבד את אזרחותו.³¹

עוד נקבע כי אזרחותו של אזרח אוסטריה אשר עובד בשירות ציבורי של מדינה זרה תישלל בצו אם בשל התנהגותו נפגעים האינטרסים של אוסטריה או שמה הטוב.³² השלילה תיעשה אוטומטית או לבקשת שר הפנים³³ (לא ברור מנוסח החוק מתי משמשת כל אפשרות).³⁴

3.2. איטליה³⁵

לפי חוק האזרחות של איטליה³⁶ תישלל אזרחות איטלקית מאזרח העושה אחת מאלה:

- **משרת בצבא או עובד בשירות הציבורי של מדינה זרה**, או בארגון בין-לאומי שאיטליה אינה חברה בו, ואינו מסיים את שירותו או תפקידו על אף דרישה מפורשת של ממשלת איטליה לעשות כן;
 - **משרת או עובד כאמור במדינה זרה בשעה שאיטליה נתונה במלחמה עם אותה מדינה** (במצב זה עליו לעזוב את השירות או העבודה אף בלי שיידרש לעשות זאת);
 - **מקבל מרצונו אזרחות של מדינה זרה בשעה שאיטליה נתונה במלחמה עם אותה מדינה**.
- יצוין כי שלילת האזרחות בכל העילות המפורטות לעיל אינה תלויה בכך שתהיה לאזרח אזרחות נוספת (וכך אין מניעה בחוק שיישאר חסר אזרחות).³⁷

3.3. אירלנד

לפי חוק האזרחות של אירלנד,³⁸ שר המשפטים רשאי לבטל את תעודת ההתאזרחות של אדם אם התקיים באותו אדם אחד התנאים האלה:

³⁰ §32, [Federal Law concerning the Austrian Nationality](#) (Nationality Act 1985) (unofficial consolidated version including amendments up to 2006), unofficial translation to English.

³¹ במקור: "...ist die Staatsbürgerschaft zu entziehen"; באנגלית: "...shall lose the nationality".

³² §33, [Federal Law concerning the Austrian Nationality](#), supra note 30.

³³ §35, [Federal Law concerning the Austrian Nationality](#), supra note 30.

³⁴ במקור: "Die Entziehung der Staatsbürgerschaft...hat von Amts wegen oder auf Antrag des Bundesministers für Inneres zu erfolgen".

באנגלית: "The deprivation of nationality...shall be decreed **ex officio or upon request** by the Federal Minister for the Interior".

³⁵ פרק זה מבוסס בין השאר על המקורות האלה:

- Luigi Mughini and Anna Zucconi, [Immigrazione – La normative](#) (Guida ragionata al D.P.R 18/10/2004, n. 334, concernente "Regolamento recante modifi che ed integrazioni al D.P.R. 31/8/99, n. 394, in materia di Immigrazione", ai sensi dell'art. 34, c.1, della L. 189/02), English version, pp. 11-13, viewed: November 13th, 2011.
- EUDO Citizenship Observatory, "[Country Report: Italy](#)", by: Giovanna Zincone and Marzia Basili, September 2009, Revised June 2010, p. 14.

³⁶ §12, [Legge 5 febbraio 1992, n.91, Nuove norme sulla cittadinanza](#), Italian, on Ministry of Interior website, viewed: November 13th, 2011.

³⁷ Luigi Mughini and Anna Zucconi, [Immigrazione – La normative](#), p. 12.



- הוא כשל בחובת הנאמנות שלו לאומה ולמדינה (כך במקור);³⁹
 - הוא אזרח של מדינה אחרת הנתונה במלחמה עם אירלנד, לפי חוקי אותה מדינה;
 - בכל מקרה שניתנה לו אזרחות זרה עקב כל פעולה רצונית של אותו אדם, למעט נישואין.
- השר יודיע לאדם על הכוונה לבטל את ההתאזרחות, ואותו אדם רשאי לבקש בדיקה של סיבות הביטול; אם התקבלה בקשה כזאת – על השר להפנותה לוועדת בדיקה (Committee of Inquiry), שבראשה אדם בעל ניסיון שיפוטי, והוועדה תעביר את מסקנותיה לשר.
- יודגש כי ההוראות האמורות חלות רק על מתאזרח; אין לשלול אזרחות ממי שהוא אזרח אירלנד מלידה.⁴⁰

3.4. אסטוניה

- לפי חוק האזרחות של אסטוניה (בפרק זה: החוק),⁴¹ הממשלה רשאית לשלול בצו את אזרחותו של אזרח אסטוניה שאינו אזרח מלידה במקרים האלה:⁴²
- אם הוא משרת שירות צבאי או עובד בשירות הציבורי של מדינה זרה ללא היתר מממשלת אסטוניה;
 - אם הוא מצטרף לשירותי הביטחון או המודיעין של מדינה זרה או של ארגון זר חמוש או בעל מאפיינים צבאיים;
 - אם הוא מנסה תוך שימוש בכוח לשנות את הסדר החוקתי של אסטוניה.
- יצוין כי אין לשלול את אזרחותו של אדם אם הוא ייוותר בשל כך חסר אזרחות.⁴³
- עוד יצוין כי על-פי חוקת אסטוניה ועל-פי החוק אין לשלול את אזרחותו של אדם בשל אמונותיו.⁴⁴

3.5. ארה"ב

חוק ההגירה והאזרחות של ארה"ב⁴⁵ קובע כי כל אזרח ארה"ב (מלידה או מהתאזרחות) אשר פעל באחת הדרכים המפורטות בסעיף מרצון ומתוך כוונה לוותר על אזרחותו – יאבד את אזרחותו.⁴⁶ ההוראה חלה, בין השאר, במקרים האלה:

³⁸ §19, [Irish Nationality and Citizenship Act 1956, as amended](#), Unofficial consolidation – January 2005.

³⁹ במקור: "...failed in his duty of fidelity to the nation and loyalty to the State".

⁴⁰ EUDO Citizenship Observatory, "[Country Report: Ireland](#)", by: John Handoll, September 2009, Revised: June 2010, p. 13.

⁴¹ §28(1), [Citizenship Act](#) (consolidated text June 2006), unofficial translation to English, viewed: November 6th, 2011.

⁴² עיקרון מרכזי באסטוניה הוא הגבלת האפשרות להחזיק באזרחות כפולה, לכן אזרחותו של אזרח אסטוניה תישלל בכל מקרה של קבלת אזרחות זרה (למעט אזרחות של קטנים). סעיף 29 לחוק; ראו ב-[State Portal](#) של ממשלת אסטוניה, תאריך כניסה: 6 בנובמבר 2011.

⁴³ §26(1) [Citizenship Act](#).

⁴⁴ §8, [Constitution of Estonia](#); §28(2) [Citizenship Act](#).

⁴⁵ ההוראות הרלוונטיות מעוגנות בפרק 12 לחלק 8 של ה-U.S. Code:

Immigration and Nationality Act (as amended), [8 U.S.C. §1481](#) et. seq, viewed: November 15th, 2011



- אזרח שגילו מעל 18 אשר מקבל אזרחות זרה על-פי בקשתו ;
- אזרח שגילו מעל 18 שמצהיר באופן פורמלי או נשבע אמונים למדינה זרה ;
- אזרח המשרת בצבא של מדינה זרה אם אותו צבא נתון במצב לחימה (engaged in hostilities) נגד ארה"ב או אם האזרח משרת כקצין או כמש"ק (commissioned or non-commissioned officer) ;
- אזרח שגילו מעל 18 אשר משרת בתפקיד או במשרה בממשלה של מדינה זרה (או של ממשל מקומי בה), אם מתקיים בו אחד התנאים האלה :
 - יש לו אזרחות של אותה מדינה או שהוא רכש אזרחות כזאת באמצעות קבלת התפקיד או המשרה ;

○ לשם קבלת התפקיד או המשרה נדרשת הצהרת נאמנות או שבועת אמונים.

- אזרח שהורשע בבית-דין צבאי או בבית-משפט באחת העבירות האלה : בגידה ; ניסיון להפיכה או שימוש בנשק כלפי ארה"ב ; הסתה למרד או התקוממות או השתתפות בהם ; קשירת קשר להפלת הממשלה בכוח או לפתיחה במלחמה נגדה.

לפי הוראות משרד החוץ של ארה"ב, יש חזקה שאזרח ארה"ב אינו מתכוון לוותר על אזרחותו כאשר הוא מתאזרח במדינה זרה, נותן הצהרת נאמנות או שבועת אמונים שגרתית למדינה זרה, משרת בצבא זר שאינו במצב לחימה נגד ארה"ב ומקבל תפקיד שאינו בדרג קביעת מדיניות בממשל זר. מנגד, אם האזרח משרת בצבא זר הנתון במצב לחימה עם ארה"ב, מקבל עליו תפקיד בממשל זר ברמה של קביעת מדיניות או מורשע באחת העבירות האמורות – חזקה זו לא תחול, והמשרד יבדוק בכל מקרה לגופו את כוונתו של האזרח בדבר אזרחותו האמריקנית.⁴⁷

3.6. בריטניה

בחוק האזרחות של בריטניה נעשו תיקונים רבים בעשור האחרון;⁴⁸ כיום החוק מסמיך את השר לענייני פנים לשלול את מעמדו האזרחי של אדם, בין השאר, אם הוא משוכנע שהשלילה תביא תועלת לציבור (conducive to the public good), ובלבד שהשלילה לא תביא לכך שהאדם יישאר חסר אזרחות.⁴⁹ יצוין כי מעמדו האזרחי של אדם (citizenship status) פירושו אזרחות בריטית וקטגוריות אחרות המוכרות בחקיקה הבריטית.⁵⁰

יצוין כי לפי החוק יש לידע את האזרח על הכוונה לשלול את אזרחותו ועל זכותו לערער בפני טריבונל מעין-שיפוט (First-tier Tribunal);⁵¹ זכות הערעור בפני הטריבונל לא תחול אם השר מצהיר שהחלטה התקבלה על סמך מידע שלפי דעתו אין לפרסם אותו מנימוקים של ביטחון לאומי, יחסי החוץ של

⁴⁶ במקור: "shall lose his nationality"; לפי סעיף 1488, להלכה מדובר בפקיעת אזרחות, שכן המעשים המפורטים גורמים לאובדן האזרחות ללא צורך בהתקיימות תנאים נוספים; למעשה, משרד החוץ בודק אם התקיימו התנאים לפקיעה, בין השאר על-פי ההוראות שיפורטו להלן.

⁴⁷ אתר האינטרנט של משרד החוץ של ארה"ב (State Department), תאריך כניסה: 15 בנובמבר 2010.

⁴⁸ [British Nationality Act 1981](#) (c. 61) (revised version), viewed: November 10th, 2011.

⁴⁹ §40(2) and (4), [British Nationality Act 1981](#), supra note 48.

⁵⁰ למשל אזרחות של טריטוריות בריטיות בניכר (British overseas territories citizen) או נתינות בריטית (British subject) (ראו סעיף 140 לחוק).

⁵¹ §40(5)(c) and 40A(1), [British Nationality Act 1981](#), supra note 48; Schedule 1, §7, [The Transfer of Functions of the Asylum and Immigration Tribunal Order 2010](#), viewed: November 10th, 2011.



בריטניה או אינטרס ציבורי אחר.⁵² במקרים כאלה יישמע הערעור בפני הנציבות המיוחדת לערעורי הגירה (Special Immigration Appeals Commission).

לפי קובץ הנחיות שפרסמה סוכנות הגבולות של בריטניה (UK Border Agency), שהיא הגוף המוסמך למעשה בתחום מתן אזרחות ושליטה, תועלת לציבור עשויה לצמוח למשל משלילת אזרחות על רקע מעורבות בטרור, ריגול, פשע מאורגן חמור, פשעי מלחמה או התנהגות אחרת שאין להשלים עמה⁵³. (unacceptable behaviours).

על מבחן התועלת לציבור נמתחה ביקורת רבה; נטען כי למעשה המבחן מאפשר שלילת אזרחות שרירותית, שכן לא נדרש יסוד סביר להחלטתו של השר, וקשה לבחון את שיקול דעתו בהפעלת המבחן.⁵⁴

3.7. גרמניה

לפי חוק האזרחות של גרמניה,⁵⁵ אזרח גרמניה יאבד את אזרחותו⁵⁶ אם הוא מתגייס בהתנדבות לצבא או לארגון דומה אחר של מדינה זרה שהוא אזרח שלה, ללא אישור ממשרד ההגנה הפדרלי של גרמניה. הוראה זו לא תחול אם אותו אזרח רשאי להתגייס כאמור על בסיס הסכם בין גרמניה למדינה האחרת.

נוסף על כך, אזרח גרמניה יאבד את אזרחותו אם הגיש בקשה וולונטרית לאזרחות זרה או הסכים לקבל אזרחות כזאת. הוראה זו לא תחול במקרים האלה:⁵⁷

- אם הגיש בקשה לאזרחות של מדינה אחרת באיחוד האירופי, בשווייץ או במדינה שיש לגרמניה הסכם עמה בנושא אזרחות כפולה;⁵⁸
 - אם קיבל מראש אישור לשמור את אזרחותו. האישור יינתן על-ידי רשות מוסמכת לאחר ששקלה שיקולים ציבוריים ופרטיים (ובעיקר כאשר מדובר באזרח המתגורר מחוץ לגרמניה, אם הוא הוכיח בראיות מהימנות את קשריו המתמשכים עם גרמניה).
- יצוין כי שתי עילות השלילה מבוססות על הנחה שלאזרח יש אזרחות נוספת (ולכן הוא לא יישאר חסר אזרחות).

⁵² § 40A(2), [British Nationality Act 1981](#), supra note 48.

⁵³ UK Border Agency, "[Nationality Instructions](#)", Volume 1, [Chapter 55 – Deprivation and Nullity of British Citizenship](#), p. 4.

⁵⁴ ראו למשל:

▪ EUDO Citizenship Observatory, "[Country Report: United Kingdom](#)", by: Caroline Sawyer, November 2009, Revised: June 2010, pp. 17-18;

▪ Sandra Mantu, "[WP4 – Deprivation of citizenship in the United Kingdom](#)", ENACT – Enacting European Citizenship, July 2009, pp. 18-24;

both viewed: November 10th, 2011.

⁵⁵ §28, [Nationality Act](#), Unofficial Translation to English including amendments up to 2009, available on Federal Ministry of the Interior website, viewed: November 17th, 2011.

⁵⁶ באנגלית: "...shall lose German citizenship"; במקור: "...verliert die deutsche Staatsangehörigkeit".

⁵⁷ §25, [Nationality Act](#), supra note 55.

⁵⁸ ככלל, גרמניה מגבילה את האפשרות להחזיק באזרחות כפולה. ראו [באתר משרד הפנים הפדרלי של גרמניה](#), תאריך כניסה: 17 בנובמבר 2011.



3.8. דנמרק

לפי סעיף B8 לחוק האזרחות של דנמרק,⁵⁹ **בית-המשפט רשאי לשלול את אזרחותו של מי שהורשע בעבירה על אחד הסעיפים בפרקים 12-13 לקוד הפלילי של דנמרק,**⁶⁰ ובלבד שהשלילה לא תביא לכך שהאדם יישאר חסר אזרחות. פרק 12 לקוד הפלילי עוסק בעבירות נגד עצמאות המדינה וביטחונה;⁶¹ פרק 13 עוסק בעבירות נגד החוקה ורשויות השלטון העליונות (Supreme Authorities of the State).⁶²

ההוראה תחול על כל אזרח דנמרק, בין שהוא אזרח מלידה ובין שהוא התאזרח.⁶³ ההוראה תחול גם אם אותו אדם הורשע בבית-משפט של מדינה אחרת בעבירה דומה.

יודגש כי **שלילת האזרחות אינה אוטומטית** והיא נתונה לשיקול דעתו של בית-המשפט בכל מקרה ומקרה. בשנת 2007 דרשה התביעה לראשונה, על סמך סעיף B8, לשלול את אזרחותו של אדם שהורשע בהסתה לטרור; בית-המשפט גזר על אותו אדם מאסר של שלוש שנים ושבעה חודשים, אך דחה את דרישת התביעה לשלול את אזרחותו.⁶⁴ יצוין כי לפי דוח של מכון המחקר לענייני דמוקרטיה של האיחוד האירופי, התיק היחיד שהוגש לפי סעיף זה נדחה.⁶⁵

נוסף על העילות לשלילת אזרחות שצוינו לעיל, לפי סעיף 7 לחוק האזרחות,⁶⁶ אזרח דנמרק שרכש אזרחות זרה בעקבות בקשה וולונטרית או הסכמה מפורשת יאבד את אזרחותו.⁶⁷

3.9. טורקיה

לפי חוק האזרחות של טורקיה שנכנס לתוקף ביוני 2009,⁶⁸ הממשלה רשאית, על-פי הצעה של משרד הפנים, **לשלול את אזרחותו של אזרח טורקיה אשר הוכח שהוא עשה אחד מאלה:**

- **נותן למדינה אחרת שירותים המנוגדים לאינטרסים של טורקיה, על אף דרישה של הרשויות בטורקיה שהאזרח יחדל מפעילות זו בתוך זמן סביר (של שלושה חודשים לפחות);**

⁵⁹ §8B, [Consolidated Act on Danish Nationality](#) (Consolidation Act No. 422 of 7 June 2004), unofficial translation to English, viewed: November 4th, 2011.

⁶⁰ §§98-118a, Danish Penal Code, unofficial translation to English available on the [Danish Security and Intelligence Service website](#), viewed: November 4th, 2011.

⁶¹ **העבירות בפרק 12 הן בין השאר:** פגיעה בריבונות המדינה או בשלמותה; גרימת מלחמה; הסתה נגד המדינה; סיוע לאויב במלחמה; שיתוף פעולה מסחרי עם האויב; מסירת ידיעות סודיות למדינה זרה או לגוף זר; זיוף או השמדה של מסמכים בעלי חשיבות לביטחון המדינה או לזכויותיה כלפי מדינות אחרות; צילום מתקנים צבאיים או פרסום מידע על פעילות כוחות הצבא; עבירות נגד חיייהם, גופם או חירותם האישית של ראשי מדינות; העלבת מדינה זרה, הסמל או הדגל שלה.

⁶² **העבירות בפרק 13 הן בין השאר:** פעולה לשינוי או להתליה של תוקפה של החוקה שלא כדין; פעולה נגד חיי הריבון; פגיעה בביטחון הפרלמנט, הממשלה או בתי-המשפט או בעצמאותם; פעילות טרור, עידוד ומימון של טרור והסתה לטרור; השתתפות בארגון צבאי בלתי-חוקי; הפצת נשק להשמדה המונית; עבירות נגד חיייהם, גופם או חירותם האישית של הריבון, המלכה או יורש העצר; מניעת קיום בחירות או משאל עם; עבירות הקשורות להשתתפות בבחירות; הפרעה לביצוע פעולות שלטוניות או פגיעה בחופש הביטוי לשם השפעה על עניינים ציבוריים או פגיעה בסדר הציבורי.

⁶³ **אתר המשרד לענייני פליטים, הגירה ואינטגרציה** (The Ministry of Refugee, Immigration and Integration Affairs), תאריך כניסה: 4 בנובמבר 2011.

⁶⁴ Silvia Adamo, "[Citizenship Law and the Challenge of Multiculturalism – The Case of Denmark](#)", Postdoc, Faculty of Law, University of Copenhagen, pp. 22-23.

⁶⁵ EUDO Citizenship Observatory, "[Country Report: Denmark](#)", by: Eva Ersbøll, September 2009, Revised: April 2010, p. 29.

⁶⁶ §7, [Consolidated Act on Danish Nationality](#), supra note 59.

⁶⁷ הוראה זו נובעת מכך שעיקרון מרכזי בחקיקת האזרחות של דנמרק הוא הגבלת האפשרות להחזיק באזרחות כפולה. ראו באתר ה-[Minister for Refugee, Immigration and Integration Affairs](#), תאריך כניסה: 6 בנובמבר 2011.

⁶⁸ § 29, [Turkish Citizenship Law](#), unofficial translation to English, viewed: November 9th, 2011.



- נותן שירותים כלשהם למדינה אחרת אשר נתונה במלחמה עם טורקיה ללא אישור מהממשלה ;
- משרת שירות צבאי וולונטרי במדינה זרה ללא אישור.

יצוין כי בחוק האזרחות הקודם, שבוטל ב-2009, היו עילות נוספות לשלילת אזרחות בשל נסיבות שעשויות להצביע על חוסר נאמנות למדינה, כגון שהייה מחוץ לגבולות המדינה ללא הצדקה, הימנעות משירות צבאי או מהשתתפות בהגנת המדינה במצב מלחמה או בריחה מחוץ לגבולות המדינה בשעת גיוס צבאי. עילות אלו בוטלו בחוק החדש. עקב שינוי המדיניות וצמצום העילות לשלילת אזרחות, החוק החדש מאפשר למי שאיבד את אזרחותו על סמך העילות בחוק הקודם לקבל שוב את האזרחות בתנאים מסוימים.⁶⁹

3.10. יוון

לפי חוק האזרחות של יוון,⁷⁰ אפשר לשלול את אזרחותו של אזרח יוון בהחלטה של השר לענייני פנים, מינהל ציבורי וביזור סמכויות,⁷¹ המבוססת על חוות דעת של מועצת האזרחות (Citizenship Council), בכל אחד מהמקרים האלה :

- הוא נכנס לתפקיד בשירות הציבורי של מדינה זרה ומסרב לעזוב את התפקיד על אף בקשה של השר לעשות כן בתוך זמן קצוב משום שהתפקיד מנוגד לאינטרס של יוון ;
- במהלך שהותו או מגוריו⁷² במדינה אחרת הוא פעל לטובת האינטרסים של אותה מדינה באופן שאינו תואם את אזרחותו היוונית ומנוגד לאינטרסים של יוון.

3.11. לטביה

לפי חוק האזרחות של לטביה,⁷³ בית-משפט אזורי (regional) רשאי לשלול את אזרחותו של אזרח לטביה אם הוא משרת בצבא, בשירותי ביטחון או במשטרה של מדינה זרה או מועסק במוסד שיפוטי במדינה זרה ללא היתר מהממשלה. הוראה זו תחול על כל האזרחים, הן אזרחים מלידה והן מי שהתאזרחו, זולת מי שאוחז כדן באזרחות כפולה, שאז הוראה זו לא חלה עליו.⁷⁴

⁶⁹ סעיף 43 לחוק החדש. ראו מאמר באתר משרד עורכי-דין טורקי :

[The New Turkish Citizenship Act](#), June 2009 Newsletter, Erdem & Erdem website, viewed: November 9th, 2011.

⁷⁰ §17, Greek Citizenship Code, Law 3284/2004, [official](#) and [unofficial](#) translations to English, viewed: November 7th, 2011.

⁷¹ באנגלית: "Minister of Internal Affairs, Public Administration and Decentralization".

⁷² בתרגום הרשמי לאנגלית מופיע המונח מגורים (residence), ואילו בתרגום הלא-רשמי (שניסוחו ברור יותר) מופיע המונח שהות (stay).

⁷³ §24, [Latvian Citizenship Law](#), unofficial translation to English (updated to 1998), viewed: November 13th, 2011.

⁷⁴ EUDO Citizenship Observatory, "[Country Report: Latvia](#)", by: Kristine Krūma, September 2009, Revised: April 2010, pp. 14-15, viewed: November 13th, 2011.

יצוין כי חקיקת האזרחות של לטביה אוסרת להחזיק באזרחות כפולה זולת מקרים מסוימים ; ראו [אתר האינטרנט של משרד החוץ של לטביה](#), תאריך כניסה : 2 בנובמבר 2010.



3.12. ליטא

לפי חוק האזרחות של ליטא,⁷⁵ אזרח ליטא **יאבד את אזרחותו**⁷⁶ אם הוא **משרת בצבא או עובד בשירות המדינה** של מדינה שאינה חברה באיחוד האירופי **ללא היתר מממשלת ליטא**; את ההחלטה יקבל שר הפנים או מי שהוא הסמיך לשם כך.⁷⁷

עוד נקבע כי אזרח **יאבד את אזרחותו** אפילו אם הוא קיבל מהממשלה היתר כאמור אך בית-המשפט קבע כי **במסגרת שירותו או עבודתו הוא פוגע באינטרסים של ליטא**.

הוראות אלו חלות על **כל האזרחים** – אזרחים מלידה ושלא מלידה, בעלי אזרחות יחידה ובעלי אזרחות נוספת.

לצד האמור נקבעו הוראות בדבר בטלות התאזרחות של מי שאינו **אזרח מלידה**. בחוק נקבע כי **בית-המשפט רשאי להכריז על בטלות ההתאזרחות** של אזרח אם הוא מצא, בין השאר, כי התקיים באותו אדם אחד מאלה:⁷⁸

- הוא **ביצע, תכנן או ניסה לבצע עבירות פליליות נגד המדינה**;
 - הוא ארגן או ביצע גירוש, רצח עם, פשעים נגד האנושות או פשעי מלחמה בתושבי הרפובליקה בתקופת מלחמת העולם השנייה;
 - הוא התנגד לתנועת המחתרת שפעלה נגד שלטונות הכיבוש;
 - הוא **השתתף בפעולות נגד עצמאותה ושלמותה הטריטוריאלית של ליטא** לאחר קבלת עצמאותה.
- בית-המשפט המוסמך לדון בהוראות בדבר פקיעת אזרחות ולהכריז על בטלות התאזרחות הוא בית-המשפט המינהלי בוילנה; בקשות בעניינים אלו יגישו נשיא הרפובליקה, שר הפנים, שר החוץ או מי שהם הסמיכו לצורך זה.⁷⁹

3.13. מולדובה

חוק האזרחות של מולדובה⁸⁰ קובע כי נשיא הרפובליקה **מוסמך לשלול את אזרחותו של אדם**, בין השאר במקרים האלה:

- הוא **התגייס מרצונו החופשי לצבא זר**;
 - הוא **ביצע מעשים הפוגעים פגיעה חמורה באינטרסים חיוניים של המדינה**.
- בקשות והמלצות לשלילת אזרחות מוגשות לנשיא הרפובליקה על-ידי משרדי הממשלה העוסקים בענייני פנים ובענייני חוץ.⁸¹ **אין לשלול את אזרחותו של אדם אם הוא ייוותר חסר אזרחות** עקב השלילה.

⁷⁵ §18(1), [Law of the Republic of Lithuania on amending the Law on Citizenship](#), 17 September 2002, No IX-1078 (new version as of 15 July 2008 No X-1709), official translation to English, viewed: November 8th 2011.

⁷⁶ באנגלית: "Citizenship...shall be lost...".

⁷⁷ § 24(2), [Law of the Republic of Lithuania on amending the Law on Citizenship](#), supra note 75.

⁷⁸ §21(1) and 21(2), [Ibid.](#)

⁷⁹ §22(11), [Ibid.](#)

⁸⁰ §23, [Law on Citizenship of the Republic of Moldova](#), unofficial translation to English, including modifications up to 2001, viewed: November 13th, 2011.

⁸¹ §34, [Ibid.](#)



3.14. מלטה

לפי חוק האזרחות של מלטה,⁸² השר המוסמך רשאי לשלול בצו את אזרחותו של אזרח מלטה שהתאזרח (by registration or naturalization), בין השאר במקרים האלה:

- אם הוא משוכנע שהאזרח הוכיח במעשה או בדיבור כי הוא אינו נאמן לנשיא או לממשלת מלטה או מתנכר (disaffected) אליהם;
- אם הוא משוכנע כי בשעת מלחמה האזרח סחר עם האויב או יצר עמו קשר בלתי חוקי אחר או היה מעורב בעסקים שסייעו לאויב באותה מלחמה.

השר ישלול את אזרחותו של אדם רק אם הוא משוכנע כי המשך אזרחותו מנוגד לטובת הציבור.⁸³

לפני הוצאת צו השלילה יש ליידע את האזרח בדבר הכוונה לשלול את אזרחותו והעילה לכך ובדבר זכותו לבקש בדיקה של הנושא. אם האזרח ביקש בדיקה, השר ימנה ועדת בדיקה (Committee of Inquiry) שבראשה אדם בעל ניסיון שיפוטי (judicial experience) ויפנה את העניין אליה.⁸⁴

3.15. ניו-זילנד

לפי חוק האזרחות של ניו-זילנד,⁸⁵ השר רשאי לשלול בצו את אזרחותו של אזרח ניו-זילנד אם הוא משוכנע כי אותו אדם, בהיותו בגיר וכשיר, עשה אחת מאלה:

- קיבל באופן פעיל ומרצון אזרחות של מדינה אחרת והתנהג באופן המנוגד לאינטרסים של ניו-זילנד;
- השתמש מרצונו בזכויות או מילא מרצונו חובות שנובעות מאזרחות אחרת שבה הוא מחזיק באופן המנוגד לאינטרסים של ניו-זילנד.

לפני הוצאת צו כאמור על השר ליידע את האזרח בדבר כוונתו לשלול את אזרחותו, העילה לכך וזכותו לפנות אל בית-המשפט. האזרח רשאי בתוך 28 יום לפנות אל בית-המשפט גבוה (High Court)⁸⁶ בבקשה לצו שיקבע כי אין תשתית לשלילת האזרחות; בדיון בית-המשפט רשאי לסטות מדיני הראיות ואף לקבל ראיות חסויות. החלטת בית-המשפט הגבוה היא סופית.⁸⁷

⁸² §14, [Maltese Citizenship Act](#), English translation including amendments up to 2007 on Ministry of foreign Affairs website, viewed: November 13th, 2011.

⁸³ בעילות האמורות החוק אינו קובע חריג לשלילת האזרחות אם האזרח יהפוך לחסר אזרחות. חריג כאמור (של מניעת חוסר אזרחות) קיים במפורש בחוק במקרה של שלילת אזרחות בעילה אחרת (שלילת אזרחות של מתאזרח בגין מאסר של שנה לפחות שנגזר עליו בהרשעה בעבירה פלילית) לפי סעיף 14(3) לחוק.

⁸⁴ §14(4), [Maltese Citizenship Act](#), supra note 82.

⁸⁵ §16, [Citizenship Act 1977](#) No 61 (as at 29 November 2010), viewed: November 15th, 2011.

⁸⁶ בית-המשפט הגבוה הוא ערכאת ביניים המשמשת ערכאה ראשונה בתיקים מורכבים ובעניינים מינהליים וערכאת ערעור על בתי-המשפט בערכאות נמוכות. ראו [אתר מערכת בתי-המשפט של ניו-זילנד](#), תאריך כניסה: 15 בנובמבר 2011.

⁸⁷ §19, [Citizenship Act 1977](#), supra note: 85.



3.16. סלובניה

לפי חוק האזרחות של סלובניה,⁸⁸ אפשר לשלול את אזרחותו של אזרח סלובניה אשר מתגורר מחוץ למדינה ויש לו אזרחות של מדינה זרה⁸⁹ אם פעולותיו פוגעות באינטרסים בין-לאומיים או אחרים של סלובניה; לפי החוק, פעולות אלו ייחשבו פעולות הפוגעות באינטרסים של סלובניה:

- מי שהוא חבר בארגון שפעולותיו מכוונות להפיכת הסדר החוקתי בסלובניה;
 - מי שעובד בשירות מודיעין זר תוך פגיעה באינטרסים של סלובניה, או פוגע באינטרסים אלו תוך שירות תחת רשות ממשלתית של מדינה זרה;
 - מי שמבצע לעתים קרובות עבירות פליליות ועבירות נגד הסדר הציבורי;⁹⁰
 - מי שמסרב למלא את חובתו כאזרח סלובניה כפי שנקבע בחוקה ובחוק, על אף דרישה של הרשות המוסמכת לכך.
- ההחלטה על שלילת האזרחות היא בסמכות משרד הפנים,⁹¹ ואפשר לקבלה שלא בנוכחות האזרח.

3.17. ספרד⁹²

ההוראות בדבר אזרחות בספרד מעוגנות בחוקת ספרד ובספר הראשון של הקוד האזרחי. בחוקה נקבע כי אין לשלול את אזרחותו של מי שהוא אזרח ספרד מלידה.⁹³ לפי הקוד האזרחי,⁹⁴ אזרח ספרד שאינו אזרח מלידה יאבד את אזרחותו⁹⁵ אם הוא מתגייס לשירות צבאי או מקבל תפקיד בשירות הציבורי⁹⁶ של מדינה זרה למרות איסור מפורש של ממשלת ספרד.

3.18. צרפת

לפי הקוד האזרחי של צרפת,⁹⁷ אזרח צרפת שהוא בעל אזרחות זרה ומתנהג כאזרח של אותה מדינה זרה⁹⁸ – אפשר לשלול את אזרחותו בצו באישור מועצת המדינה.⁹⁹

⁸⁸ §26, [Citizenship of the Republic of Slovenia Act](#), (ZDRS-UPB1), unofficial translation to English, with amendments up to 2002, viewed: November 9th, 2011.

⁸⁹ לפי החוק, מי שמשרת שירות צבאי במדינה זרה או מועסק ברשויות השלטון של מדינה זרה, חזקה כי הוא בעל אזרחות זרה.

⁹⁰ באנגלית: "...a persistent perpetrator of criminal offences prosecuted ex officio and of offences against public order".

⁹¹ §27, [Ibid.](#)

⁹² פרק זה מבוסס בין השאר על המקורות האלה:

EUDO Citizenship Observatory, "[Country Report: Spain](#)", by: Ruth Rubio Marín and Irene Sobrino, September 2009, Revised: May 2010, pp. 19-20.

⁹³ §11(2), [Spanish Constitution](#), English translation on Senate website, viewed: November 14th, 2010.

⁹⁴ §25, Book One, Spanish Civil Code, translation to English on [Spanish Ministry of Justice website](#), viewed: November 14th, 2010.

⁹⁵ במקור: "...perderán la nacionalidad"; בתרגום לאנגלית: "...shall lose their nationality".

⁹⁶ במקור: "...ejercen cargo político..."; באנגלית: "...exercise public office...".

⁹⁷ Article 23-7, [French Civil Code](#), unofficial translation to English, viewed: November 7th, 2011.

⁹⁸ במקור: "...qui se comporte en fait comme le national d'un pays étranger"; באנגלית: "...who actually behaves as a national of a foreign country".

⁹⁹ מועצת המדינה – Conseil d'Etat – היא הגוף שנותן ייעוץ משפטי לממשלה בצרפת, ומשמש במקביל גם כערכאה המשפטית העליונה לעניינים מינהליים; [אתר האינטרנט של ה-Conseil d'Etat](#), תאריך כניסה: 7 בנובמבר 2011.



עוד נקבע בחוק כי מועצת המדינה רשאית לשלול בצו את אזרחותו של אזרח צרפת העובד בשירות הציבורי של מדינה זרה או של ארגון בין-לאומי שצרפת אינה חברה בו, או מסייע להם, על אף דרישה של ממשלת צרפת שהאזרח יתפטר מעבודה זו או יחדל ממתן הסיוע (בתוך 15 יום עד חודשיים, כפי שיצוין בדרישה).¹⁰⁰

כמו כן, אפשר לשלול את אזרחותו של אזרח צרפת שהתאזרח בצו, באישור מועצת המדינה, במקרים האלה:¹⁰¹

- הוא הורשע בעבירה – רגילה או חמורה¹⁰² – הפוגעת באינטרסים חיוניים של האומה או שהיא בגדר מעשה טרור;

- הוא הורשע בעבירה – רגילה או חמורה – הקבועה בחוק העונשין בפרק בדבר עבירות כנגד הממשל שביצעו עובדי ציבור;¹⁰³

- הוא הורשע בגין השתמטות מחובותיו לפי החוק בדבר שירות לאומי (Code du service national);

- הוא עשה למען מדינה זרה מעשים שאינם מתיישבים עם "הסטטוס הצרפתי" שלו ופוגעים באינטרסים של צרפת.¹⁰⁴

אפשר לשלול את אזרחותו של אזרח צרפת לפי סעיף זה רק בהתקיים התנאים האלה:

- מדובר באזרח שהתאזרח;

- המעשים נעשו לפני ההתאזרחות או בתוך עשר שנים אחריה והצו הוצא בתוך עשר שנים מביצוע המעשים;¹⁰⁵

- שלילת האזרחות לא תגרום לכך שיהיה חסר אזרחות (de le rendre apatride).

לפי דוח של מכון המחקר לענייני דמוקרטיה של האיחוד האירופי, שלילת אזרחות בעילה זו נדירה ביותר ומופעלת פחות מפעם בשנה בממוצע, ורק במקרים שבהם נגזר עונש מאסר של חמש שנים או יותר.¹⁰⁶

¹⁰⁰ Article 23-8, [French Civil Code](#), unofficial translation to English, viewed: November 7th, 2011.

יצוין כי לפי Vink ו-de Groot, לא נעשה שימוש בעילה זו לשלילת אזרחות. ראו:

Gerard-René de Groot and Maarten P. Vink, EUDO Citizenship Observatory "[Loss of Citizenship – Trends and Regulations in Europe](#)", June 2010, Revised October 2010, p. 24.

¹⁰¹ Article 25, [French Civil Code](#), unofficial translation to English, viewed: November 7th, 2011.

¹⁰² במקור: "... un acte qualifié de crime ou délit..." ; באנגלית: "...an act characterized as ordinary or serious offence..."

¹⁰³ [Chapter II of Title III of Book IV of the Penal Code](#) – Offences against the Government Committed by Civil Servants, unofficial translation to English, viewed: November 7th, 2011.

¹⁰⁴ במקור: "... S'il s'est livré au profit d'un Etat étranger à des actes incompatibles avec la qualité de Français et préjudiciables aux intérêts de la France..."

באנגלית: "...committed acts incompatible with the status of French and detrimental to the interests of France for the benefit of a foreign State..."

¹⁰⁵ במקרה של הרשעה בעבירה הפוגעת באינטרסים חיוניים של האומה או שהיא בגדר מעשה טרור – בתוך 15 שנים.

¹⁰⁶ EUDO Citizenship Observatory, "[Country Report: France](#)", by: Christophe Bertossi, January 2010, Revised: April 2010, p. 20.



3.19. שווייץ

לפי חוק האזרחות של שווייץ,¹⁰⁷ משרד המשפטים והמשטרה הפדרלי בשווייץ רשאי, בהסכמת קנטון המוצא של האזרח, לשלול את אזרחותו של אזרח¹⁰⁸ אם התנהגותו גורמת נזק ממשי לאינטרסים של שווייץ ולמעמדה; הוראה זו חלה רק על אזרח שווייץ בעל אזרחות כפולה.¹⁰⁹

¹⁰⁷ §48, Federal Law on the Acquisition and Loss of Swiss Nationality; French version available on [Federal Authorities website](#); unofficial translation to English of excerpts from the law available in: [Fact sheet on Swiss citizenship](#), the Federal Department of Foreign Affairs website; viewed: November 9th, 2011.

¹⁰⁸ צוין כי כל אזרח שווייץ הוא למעשה אזרח בשלושה רבדים: אזרחות ברמת יישוב המוצא שלו (place/commune of origin), אזרחות קנטונלית בקנטון המוצא שלו ואזרחות שווייצרית ברמה הפדרלית. שלילת האזרחות היא בשלושת הרבדים.

¹⁰⁹ נראה כי לא נעשה שימוש בעילה זו לשלילת אזרחות. לאחרונה נעשו ניסיונות לתיקון החוק ולקביעת מנגנון לביטול התאזרחות על רקע עבריינות או פגיעה בביטחון הציבור, אך אלה לא עברו בפרלמנט. ראו:

EUDO Citizenship Observatory, "[Country Report: Switzerland](#)", by: Alberto Achermann, Christin Achermann, Gianni D'Amato, Martina Kamm and Barbara von Rütte, January 2010, Revised: May 2010, p. 16.



נספח – טבלה מסכמת¹¹⁰

המדינה	פירוט העילות	פקיעה אוטומטית או שלילה אקטיבית	הגוף המוסמך	האם חל על אזרחים מלידה או רק על מתאזרחים?	האם אפשר לשלול במקרה שיישאר חסר אזרחות?
אוסטריה	גיוס מרצון לצבא זר	פקיעת אזרחות	--	--	--
	שירות ציבורי במדינה זרה שגרם לפגיעה באינטרסים	שלילת אזרחות	אוטומטית / שר הפנים	--	--
איטליה	- שירות צבאי / ציבורי במדינה זרה; - קבלת אזרחות מדינה זרה הנתונה במלחמה עם איטליה	שלילת אזרחות	--	--	אין מניעה
אירלנד	- כישלון בחובת נאמנות; - אזרח מדינה הנתונה במלחמה עם אירלנד; - קבלת אזרחות זרה מרצון	ביטול התאזרחות	שר המשפטים (האזרח רשאי לבקש ועדת בדיקה)	רק מתאזרחים	--
אסטוניה	- שירות צבאי / ציבורי במדינה זרה; - הצטרפות לשירותי ביטחון / מודיעין זרים; - ניסיון לשנות סדר חוקתי בכוח	שלילת אזרחות	הממשלה	רק מתאזרחים	אין לשלול
ארה"ב	- פעולה מרצון ומתוך כוונה לוותר על האזרחות: - קבלת אזרחות זרה לבקשתו; - הצהרה או שבועת אמונים למדינה זרה; - שירות בצבא זר (במצב לחימה או בתפקיד פיקודי); - שירות בממשלה של מדינה זרה (בתנאים מסוימים); - הרשעה בעבירות כנגד המדינה	אובדן אזרחות	--	אין הבחנה	--
בריטניה	השלילה תביא תועלת לציבור	שלילת אזרחות	שר לענייני פנים (זכות ערעור בפני טריבונל מעין-שיפוטי)	--	אין לשלול
גרמניה	- גיוס בהתנדבות לצבא זר; - בקשה וולונטרית לאזרחות זרה (למעט במקרים חריגים)	אובדן אזרחות	--	--	אין לשלול
דנמרק	הרשעה בעבירות נגד עצמאות המדינה וביטחונה או נגד החוקה ורשויות השלטון	שלילת אזרחות	בית-המשפט	אין הבחנה	אין לשלול
	בקשה וולונטרית לקבל אזרחות זרה	פקיעת אזרחות	--	--	--

¹¹⁰ סימון -- בטבלה מצייין כי לא מצאנו מידע רלוונטי.



המדינה	פירוט העילות	פקיעה אוטומטית או שלילה אקטיבית	הגוף המוסמך	האם חל על אזרחים מלידה או רק על מתאזרחים?	האם אפשר לשלול במקרה שיישאר חסר אזרחות?
טורקיה	- מתן שירותים למדינה זרה המנוגדים לאינטרסים של טורקיה ; - מתן שירותים למדינה הנתונה במלחמה עם טורקיה ; - שירות צבאי וולונטרי במדינה זרה	שלילת אזרחות	הממשלה	--	--
יוון	- קבלת תפקיד בשירות הציבורי של מדינה זרה ; - פעולה לטובת אינטרסים של מדינה שבה הוא מתגורר	שלילת אזרחות	השר לענייני פנים, מינהל ציבורי וביזור סמכויות (בהתבסס על חוות דעת של מועצת האזרחות)	--	--
לטביה	שירות בצבא / שירותי ביטחון / משטרה / מוסד שיפוטי של מדינה זרה	שלילת אזרחות	בית-משפט אזרחי	אין הבחנה	--
ליטא	שירות בצבא / שירות המדינה במדינה זרה ללא היתר או תוך פגיעה באינטרסים של ליטא	אובדן אזרחות	שר הפנים	אין הבחנה	אין מניעה
	- ביצוע, תכנון או ניסיון לבצע עבירות פליליות נגד המדינה ; - השתתפות בפעולות נגד עצמאותה ושלמותה הטריטוריאלית של ליטא (לאחר קבלת עצמאותה) ; - פשעים נגד האנושות או פשעי מלחמה בתקופת מלחמת העולם השנייה ; - התנגדות לתנועת המחתרת שפעלה נגד שלטונות הכיבוש	בטלות התאזרחות	בית-המשפט המינהלי בוילנה (את הבקשות יגישו הנשיא, שר הפנים או שר החוץ)	מתאזרחים	--
מולדובה	- גיוס מרצון לצבא זר ; - מעשים הפוגעים פגיעה חמורה באינטרסים חיוניים של המדינה	שלילת אזרחות	נשיא הרפובליקה (לבקשת משרדי הפנים או החוץ)	--	אין לשלול
מלטה	- אם המשך האזרחות מנוגד לטובת הציבור והתקיים אחד מאלה : - הוכחת חוסר נאמנות לנשיא או לממשלה (או התנכרות אליהם) במעשה או בדיבור ; - סחר או יצירת קשר לא חוקי אחר עם האויב בשעת מלחמה	שלילת אזרחות	השר המוסמך (האזרח רשאי לבקש ועדת בדיקה)	מתאזרחים	אין מניעה
ניו-זילנד	- קבלה אקטיבית ומרצון של אזרחות מדינה אחרת והתנהגות המנוגדת לאינטרסים של ניו-זילנד ; - שימוש מרצון בזכויות או מילוי מרצון של חובות שנובעות מאזרחות אחרת נגד אינטרסים של ניו-זילנד	שלילת אזרחות	שר (האזרח רשאי לפנות לבית-משפט גבוה)	--	--



המדינה	פירוט העילות	פקיעה אוטומטית או שלילה אקטיבית	הגוף המוסמך	האם חל על אזרחים מלידה או רק על מתאזרחים?	האם אפשר לשלול במקרה שיישאר חסר אזרחות?
סלובניה	- אזרח המתגורר מחוץ למדינה ופעולותיו פוגעות באינטרסים בין-לאומיים או אחרים של סלובניה, ובהם: - חברות בארגון הפועל להפיכת הסדר החוקתי בסלובניה; - עבודה בשירות מודיעין זר או שירות תחת רשות ממשלתית של מדינה זרה; - ביצוע עבירות פליליות ועבירות נגד הסדר הציבורי לעתים קרובות; - סירוב למלא חובות כאזרח על-פי החוק, על אף דרישת הרשויות - גיוס לשירות צבאי או קבלת תפקיד בשירות הציבורי של מדינה זרה למרות איסור מפורש של ממשלת ספרד	שלילת אזרחות	משרד הפנים	--	אין לשלול
ספרד	גיוס לשירות צבאי או קבלת תפקיד בשירות הציבורי של מדינה זרה למרות איסור מפורש של ממשלת ספרד	אובדן אזרחות	--	מתאזרחים	--
צרפת	בעל אזרחות זרה המתנהג כאזרח אותה מדינה זרה	שלילת אזרחות	באישור מועצת המדינה	--	אין לשלול
	עבודה בשירות ציבורי של מדינה זרה או סיוע לו על אף דרישה של ממשלת צרפת להימנע מכך		מועצת המדינה	--	--
	- הרשעה בעבירה הפוגעת באינטרסים חיוניים או שהיא בגדר מעשה טרור; - הרשעה בעבירה נגד הממשל שביצע עובד ציבור; - הרשעה בהשתמטות מחובותיו לפי חוק בדבר שירות לאומי; - מעשים למען מדינה זרה שאינם מתיישבים עם "הסטטוס הצרפתי" ופוגעים באינטרסים של צרפת		באישור מועצת המדינה	מתאזרחים	אין לשלול
שווייץ	התנהגות הגורמת נזק ממשי לאינטרסים של שווייץ ולמעמדה	שלילת אזרחות	משרד המשפטים והמשטרה הפדרלי (בהסכמת קנטון המוצא של האזרח)	--	אין לשלול

